

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΑ

Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.

.....
Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit. Is cum aliquando castris abīret, edixit ut omnes pugnā abstinērent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequītavit et a duce hostium his verbis proelio laccessītus est: [...].

.....
Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et mināci animo perveneras, cur, cum in conspectu Rōma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penātes mei sunt, mater coniunx līberique»? Ergo ego nisi peperissem, Rōma non oppugnarētur; nisi filium habērem, lībera in līberā patriā mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futūra sum: at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ingentis	: το επίρρημα στον θετικό βαθμό
facie	: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού
similem	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ίδιο γένος στον υπερθετικό βαθμό
quem	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος
exercitui	: τη γενική του ενικού αριθμού
proelio	: την ίδια πτώση στον άλλον αριθμό
mināci	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος στον συγκριτικό βαθμό
illa	: τον ίδιο τύπο στον άλλον αριθμό

penātes	: τη γενική του πληθυντικού αριθμού
nihil	: τη δοτική του ενικού αριθμού
diu	: τον συγκριτικό βαθμό
miserrima	: την κλητική του ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος στον θετικό βαθμό
hos	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος
mors	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού
servitus	: τη γενική του ενικού αριθμού

Μονάδες 15

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

existimāvit	: το α΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
venīre	: τη δοτική του γερουνδίου
aspexit	: το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
concēpit	: το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
praefuit	: το απαρέμφατο ενεστώτα
abīret	: το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
abstinērent	: την αιτιατική ενικού της μετοχής του μέλλοντα στο θηλυκό γένος
habērem	: το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην άλλη φωνή
pati	: το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
possum	: το β΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα.

Μονάδες 10

B2β. **ingredienti**: να γράψετε το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής όλων των χρόνων (να λάβετε υπόψη το υποκείμενο, όπου είναι αναγκαίο).

Μονάδες 5

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων: **magnitudinis, consul, aliquando, animo, miserrima.**

Μονάδες 5

Γ1β. «**Respondit ille se esse Orcum**»
«**Ego nihil iam pati possum**»

Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση τους (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ1γ. «**filius [...] a duce hostium his verbis proelio laccessītus est**»: να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Μονάδες 3

Γ1δ. **natus**: να αναλύσετε τη μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2).

ingredienti: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον σύνδεσμο *dum* (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2α. «*at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet*»: να εντοπίσετε τον υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να αναγνωρίσετε το είδος του (μονάδα 1) και να τον μετατρέψετε ώστε να εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν (μονάδες 2) καθώς και υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και το μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 6

Γ2β. «*nisi filium habērem, lībera in līberā patriā mortua essem*»: να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή, πραγματοποιώντας τις αναγκαίες αλλαγές (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση της μετοχής (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2γ. Αφού καταγράψετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που υπάρχουν στα δύο πρώτα κείμενα (μονάδες 2), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Νόμισε ότι ερχόταν προς το μέρος του άνθρωπος πελωρίου μεγέθους και με βρώμικο πρόσωπο, όμοιος με εικόνα νεκρού. Μόλις τον κοίταξε ο Κάσσιος, τον έπιασε φόβος και θέλησε να πληροφορηθεί το όνομά του. Εκείνος απάντησε ότι ήταν ο Πλούτωνας.

Στη διάρκεια του Λατινικού πολέμου (στο Λατινικό πόλεμο) ο Τίτος Μάνλιος, ο ύπατος, καταγόμενος από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Αυτός, όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο διέταξε να απέχουν όλοι από τη μάχη. Αλλά μετά από λίγο ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και από τον αρχηγό των εχθρών με αυτά τα λόγια προκλήθηκε σε μάχη.

Δε σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας (σου); παρόλο που είχες φτάσει με εχθρική και απειλητική διάθεση, γιατί, όταν είδες τη Ρώμη, Δε σου ήρθε στο μυαλό: «Μέσα σε εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι (μου) και οι θεοί του σπιτιού μου, η μάνα, η σύζυγος και τα παιδιά (μου)»; Λοιπόν, αν εγώ Δε σε είχα γεννήσει, η Ρώμη Δε θα βρισκόταν πολιορκημένη. Αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτα πια δεν μπορώ να πάθω και ούτε για πολύ καιρό θα είμαι πολύ δυστυχισμένη. Αλλά αντίθετα αυτούς, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1.

Ingentis → ingenter
Facie → facies
Similem → simillimo
Quem → quae
Exercitui → exercitus
Proelio → proeliis
Minaci → minaciora
Illa → illud
Penates → penatium
Nihil → nulli rei
Diu → diutius
Miserrima → miser
Hos → hac
Mors → morte
Servitus → servitutis

B2α.

Existimavit → existimem
Venire → veniendo
Aspexit → aspice
Concepit → concipient
Praefuit → praesse
Abiret → abisset
Abstinerent → abstenturam
Haberem → habebuntur
Pati → passuram esse
Possum → possitis

B2β.

Υποτακτική:

ΕΝΣ: Ingrediamur

ΠΡΤ: Ingredieremur

ΜΕΛΛ: Ingressuri simus

ΠΡΚ: Ingressi simus

ΥΠΕΡΣ: Ingressi essemus

Γ1α.

Magnitudinis: γενική της ιδιότητας στο hominem

Consul: ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο T. Manlius

Aliquando: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο abiret

Animo αφαιρετική του οργάνου στο perveneras

Miserrima: κατηγορούμενο στο εννοούμενο Υποκείμενο ego μέσω του συνδετικού futura sum

Γ1β.

«Respondit ille se esse Orcum». Υποκείμενο του Απαρεμφάτου esse είναι το se.

Βρίσκεται σε αιτιατική, γιατί στη λατινική το Υποκείμενο του ειδικού Απαρεμφάτου ακόμα και στην ταυτοπροσωπία δηλώνεται σε αιτιατική (λατινισμός).

«Ego nihil iam pati possum». Υποκείμενο του Απαρεμφάτου pati είναι το ego.

Βρίσκεται σε ονομαστική, γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία σε τελικό Απαρέμφατο.

Γ1γ.

«fillius... a duce hostium his verbis proelio laccessitus est». (παθητική σύνταξη)

Η μετατροπή σε ενεργητική είναι η εξής:

Dux hostium filium his verbis proelio laccessivit.

Γ1δ.

Μετοχή natus: επιθετική μετοχή. Αναλύεται σε αναφορική πρόταση: qui nobili genere natus erat.

Ingredienti: dum fines patriae ingrederis

Γ2α.

Υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: si pergis = si + ΟΡΣ. ΕΝΣ.

Απόδοση: manet = ΟΡΣ. ΕΝΣ.

Είδος: α' είδος ανοιχτή υπόθεση για το παρόν.

Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν:

Υπόθεση: si perexisses

Απόδοση: mansisset

Υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και μέλλον:

Υπόθεση: si pergas

Απόδοση: maneat

Γ2β.

Filium non habens

Η Μετοχή βρίσκεται σε ονομαστική πτώση, γιατί είναι συνημμένη στο ΥΠΚ. ego του essem.

Γ2γ.

Quem simul aspexit Cassius: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση.

Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο simul (με πρόταξη του quem) και εκφέρεται με ΟΡΣ., γιατί η πράξη μας ενδιαφέρει από χρονική μόνον άποψη, και χρόνου ΠΡΚ., γιατί δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με την κύρια.

Cum aliquando castris abiret: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση.

Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο cum, τον ιστορικό / διηγηματικό που χρησιμοποιείται για διηγήσεις παρελθόντος και υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση δευτερεύουσας – κύριας πρότασης, δημιουργώντας ανάμεσά τους μια σχέση αιτίας – αιτιατού. Εκφέρεται με ΥΠΤ. που δηλώνει το υποκειμενικό στοιχείο και συγκεκριμένα ΥΠΤ. ΠΡΤ. (abiret), γιατί σε εξάρτηση από Ιστορικό Χρόνο (edixit) δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

Επιμέλεια απαντήσεων

Τσιβιλή Εύκλεια, Φιλολόγος

Παπακανέλλου Αγγελική, Φιλολόγος